ALTIJD BINNEN BEREIK

8-18-jarigen en mobiele telefoons

mijn kind online

DIGIvaardig & DIGIbewust
Mijn digitale wereld

Colofon

Mijn Kind Online
Stichting Mijn Kind Online
Postbus 30000, 2500 GA Den Haag
tel.: 070 - 446 15 96
fax: 070 - 446 58 21
KvK Haaglanden 27169250
Postbank 7816696
e-mail: redactie@mijnkindonline.nl
website: www.mijnkindonline.nl

Management team:
- Remco Pijpers (directeur en contactpersoon; tel. 06 – 51 43 67 11)
- Justine Pardoen (hoofdredacteur)

De Stichting Mijn Kind Online is een kennis- en adviescentrum op het gebied van jeugd en (nieuwe) media, dat tot doel heeft meer inzicht te verschaffen in de mogelijkheden van nieuwe media, alsook het bevorderen van het verantwoord gebruik daarvan. De activiteiten van de Stichting zijn met name gericht op opvoeders en kinderen. De Stichting is een initiatief van KPN, is opgezet met hulp van Ouders Online en werkt redactioneel onafhankelijk.

Dit rapport is gemaakt met en gefinancierd door het programma Digivaardig & Digibewust, een samenwerkingsverband tussen bedrijfsleven en overheid om het aantal mensen dat niet of nauwelijks digitale vaardigheden heeft te verminderen, en het verantwoord en veilig gebruik van digitale middelen te stimuleren.

Programma Digivaardig & Digibewust
Postbus 262, 2260 AG Leidschendam
T: 070 4190309
F: 070 4190650
E: info@digivaardigdigibewust.nl
W: www.mijndigitalewereld.nl

Medewerkers aan dit rapport
Research en tekst:
- Marion Duimel

Dataverzameling:
- Qrius

Omslag:
- De Ruimte ontwerpers

© Januari 2010 Stichting Mijn Kind Online

Inhoudsopgave

1. Inhoud van het rapport en onderzoeksopzet 3

2. Een mobiele telefoon; wie, wat, wanneer en waarom? 4

2.1 Wie 4

2.2 Wat 5

2.3 Wanneer 5

2.4 Waarom 6

3. Contact met ouders versus contact met vrienden 9

4. Verschillende soorten gebruik van de mobiele telefoon 12

4.1 Praktisch gebruik 13

4.2 Vermaak 14

4.3 Internetten 16

4.4 Bestellen 17

5 De mobiele telefoon van vader of moeder 19

6. Gedragsregels 20

7. Regels thuis 22

8. Kosten 24

9. Ongewenste abonnementen 26

10. Samenvatting 28

1. Inhoud van het rapport en onderzoeksopzet

Een mobiele telefoon hoort bij middelbare scholieren tegenwoordig bijna tot hun standaarduitrusting. Ze vinden het heerlijk om via hun mobieltje voortdurend met elkaar in contact te staan, en zijn razendsnel in sms'en. De leeftijd waarop het eerste mobieltje bemachtigd wordt, ligt steeds lager. Een kind van 8 jaar met een mobiele telefoon is allang geen uitzondering meer. Het is een handig middel om aan hun ouders te laten weten waar ze zijn en met wie. Ouders kunnen op hun beurt eenvoudig hun kind lokaliseren en doorgeven hoe laat het thuis moet zijn. Naast bellen en sms'en hebben mobiele telefoons tegenwoordig zoveel mogelijkheden dat ze ook als spelcomputertje dienen, als fototoestel, videocamera, wekker, en noem maar op.

Dit rapport beschrijft de omgang met de mobiele telefoon van 8-18-jarigen. Het gaat in op het bezit van mobiele telefoons in deze leeftijdsgroep en de aanleiding om er een te krijgen of te kopen. Het gebruik ervan komt aan de orde, evenals verschillen tussen kinderen. Ook komt aan bod hoe deze jonge generatie tegen omgangsvormen aankijkt. Wat vinden kinderen van bellen in het openbaar? En vinden zij het normaal om aan de kassa of tijdens het eten te bellen met anderen? Daarnaast bekijken we de rol van de ouders: hebben zij regels opgesteld voor het gebruik van de mobiele telefoon van hun kind, en wat is hun aandeel in de kostenbeheersing? Tot slot gaan we in op ongewenste abonnementen waar kinderen aan vast kunnen komen te zitten.

Het rapport is gebaseerd op enquêtegegevens die in december 2009 door Qrius zijn verzameld voor Stichting Mijn Kind Online en het samenwerkingsverband Digivaardig & Digibewust[i]. In eerste instantie zijn 5416 jongeren van 8 tot 18 jaar benaderd met de vraag naar het bezit van een mobiele telefoon. Vervolgens zijn 1062 jongeren mét een mobiele telefoon nader ondervraagd. Waar dat leidde tot uitspraken over de gehele groep zijn die gewogen naar de verhouding mobiele telefoon-bezitters per leeftijd: uitspraken van de jongste kinderen wegen minder zwaar mee, omdat zij ook minder vaak een mobiele telefoon bezitten. Om ook iets over de jongeren zonder mobiele telefoon te weten te komen, zijn daar ten slotte nog 358 van nader ondervraagd.

2. Een mobiele telefoon; wie, wat, wanneer en waarom?

2.1 Wie

Eind jaren ’90 begon de verspreiding van de mobiele telefoon in Nederland op gang te komen. Volwassenen herinneren zich misschien nog wel hoe bijzonder het was als er een mobiele telefoon in het openbaar rinkelde. Waar mensen daar nu geïrriteerd naar kijken, was dat destijds eerder met bewondering. Op een gegeven moment was het niet meer zo heel speciaal om een mobiele telefoon te hebben. In 1998 bezat al een derde van de Nederlandse bevolking er een. Dat waren toen wel nog vooral 18-34-jarigen, hoogopgeleiden en mensen met een hoog inkomen.[ii] Hoe meer mensen een mobiel in bezit kregen, hoe meer de leeftijds-, opleidings- en inkomensgrenzen begonnen te verschuiven. Ook mensen met een lage opleiding en inkomen kwamen in het bezit van een mobiele telefoon. En hoe meer mensen er een hebben, hoe meer ouderen en jongeren een mobiele telefoon bezitten, tot en met jonge kinderen aan toe.

Binnen de groep 8-18-jarigen zijn er (nog?) grote verschillen met betrekking tot het bezit van een mobiele telefoon. Van de 8-jarigen heeft een kwart een mobiele telefoon. Daarboven neemt het bezit heel geleidelijk toe tot de leeftijd van 12, 13 jaar (figuur 2.1). Tegen de tijd dat kinderen naar de middelbare school gaan, hebben ze nagenoeg allemaal een mobiele telefoon. Van de 8-18-jarigen tezamen had eind 2009 ruim driekwart een mobiele telefoon.
Naast de leeftijd speelt ook het geslacht een rol: meisjes hebben vaker een mobiele telefoon dan jongens (81% tegen 77%). Het schoolniveau (zoals vmbo, havo of vwo) maakt niet uit; er is geen verschil in het bezit van een mobiele telefoon tussen middelbare scholieren van verschillende schoolniveaus.[iii]

Heb jij een mobiele telefoon?

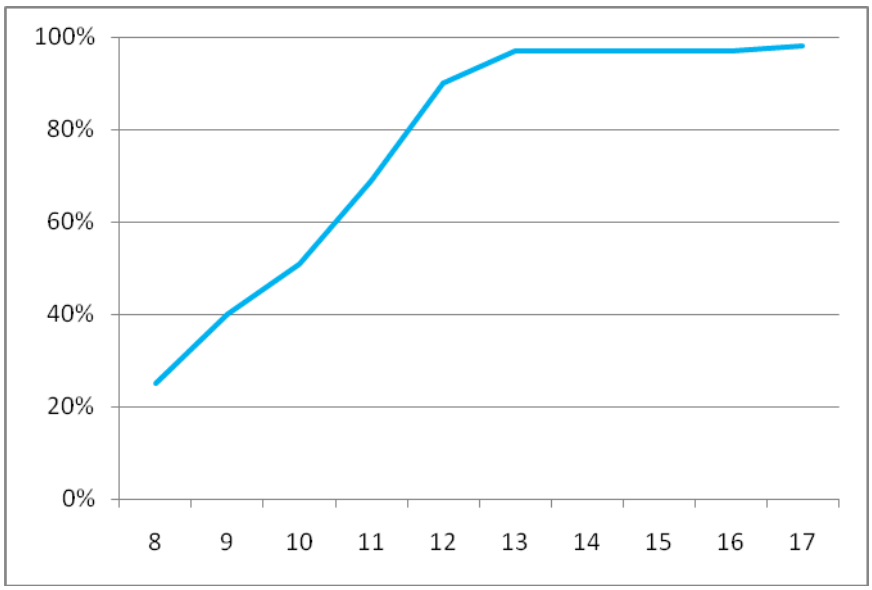

Figuur 2.1 Bezit van een mobiele telefoon van 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius’09c

2.2 Wat

Een mobiele telefoon kan prepaid gebruikt worden, of in combinatie met een abonnement. Het voordeel van prepaid is dat de kosten niet uit de hand kunnen lopen. Er kan niet meer geld uitgegeven worden dan er aan beltegoed op staat. Dit is waarschijnlijk ook de reden dat de meeste 8-18-jarigen een prepaid mobiele telefoon hebben. Ook hier is er echter, net als bij bezit, een duidelijk verband met de leeftijd. Hoe ouder, hoe vaker kinderen een abonnement hebben. Van de 8-jarigen heeft 86% een prepaid telefoon en maar 9% een abonnement (de rest weet het niet). Naarmate kinderen ouder zijn, wordt dat verschil kleiner. Het omslagpunt (dus waar een abonnement vaker voorkomt dan prepaid) ligt rond 17 jaar. Van de 17-jarigen heeft 48% een prepaid telefoon en 52% een abonnement.

Wat betreft het hebben van een prepaid telefoon of een abonnement, is het verschil tussen meisjes en jongens niet significant, het verschil tussen leerlingen van de afzonderlijke schoolniveaus wel. Vmbo-leerlingen hebben aanzienlijk vaker een prepaid telefoon (72%) dan havo- en vwo-leerlingen (respectievelijk 55% en 59%).

2.3 Wanneer

De jonge kinderen hebben hun mobiel relatief gezien allemaal nog maar vrij kort. Van de 8-jarigen met een mobiele telefoon heeft een grote meerderheid deze pas een jaar of korter (figuur 2.2). Voor de 9-jarigen gaat dit ook op. En van de 10- en 11-jarigen met een mobiele telefoon heeft ook de meerderheid hem pas maximaal één jaar. Van de 11-jarigen bijvoorbeeld heeft maar een heel klein gedeelte hun mobiele telefoon al 3 jaar. Met andere woorden: drie jaar geleden was het voor 8-jarigen nog echt een uitzondering om er een te hebben.

Net als bij de abonnementsvorm geldt ook hier dat er geen significante verschillen zijn tussen jongens en meisjes, maar wel naar opleidingsniveau. Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe langer het kind al in het bezit is van een mobiele telefoon. De hogeropgeleide scholieren (hetgeen overigens ook vaak samenhangt met de opleiding van de ouders) waren er dus het eerst bij. Een aantal jaar geleden was het bezit onder de verschillende groepen hierdoor ongelijk. Inmiddels is het bezit in alle drie de niveaugroepen gelijk (overal rond de 97%), en hebben de kinderen van lagere schoolniveaus dus een inhaalslag gemaakt.

Hoe lang heb jij al een eigen mobiel? (eerdere toestellen tellen ook mee)

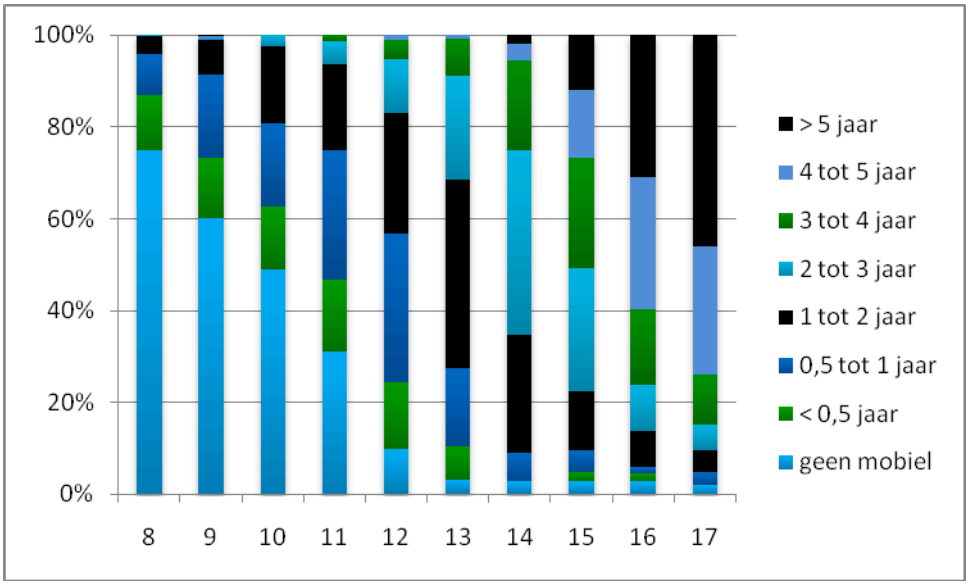

Figuur 2.2 Totaal aantal jaren bezit van een mobiele telefoon van 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

2.4 Waarom

Kinderen krijgen hun eerste mobiele telefoon doorgaans voor de veiligheid, zodat hun ouders hen kunnen bereiken. Voor de basisschoolleerlingen met een mobiel gaat dit voor wel negen op de tien van hen op. Het is een ideaal middel voor ouders om hun kind te traceren, zoals ook de uitspraak van een jongen van 9 jaar laat zien: "*M'n ouders kunnen me nu makkelijk bereiken als ik aan het buitenspelen ben. Toen ik nog geen telefoon had moesten ze wel eens lang zoeken naar me."* Ook een ruime meerderheid van de wat oudere tieners heeft zijn eerste mobiele telefoon gekregen voor de veiligheid.

Erbij horen en stoer zijn is voor tieners ook een reden om een mobiele telefoon te hebben. Bijna de helft vindt dat je er zonder mobiele telefoon niet bij hoort. Vooral de 13- en 14-jarigen vinden dat; jongere kinderen en oudere tieners zijn het daar minder vaak mee eens. Ook vinden scholieren naarmate hun schoolniveau lager is, vaker dat je er zonder mobiel niet meer bij hoort. Een meisje van 15 schrijft: *"Iedereen doet het, en je hoort er vet cool bij als je een coole mobiel hebt".* En een jongen van 17: *"Het is natuurlijk stoer. Je hoort er niet bij zonder telefoon, of je hem nu nodig hebt of niet".* Aan de andere kant zijn er ook jongeren die het eens zijn met de uitspraak 'eigenlijk interesseert een mobiele telefoon mij niet zo'. Van de 8- tot en met 11-jarigen met een mobiele telefoon is dit zelfs een derde. Daarboven is nog ongeveer 15% het ermee eens. Dit zijn vooral de kinderen die hun mobiele telefoon eigenlijk alleen voor noodgevallen hebben. Ook zeggen jongens iets vaker dan meisjes dat het hen eigenlijk niet interesseert. Een meisje (9): *"Ik kan bellen als er iets aan de hand is. Verder hoeft het voor mij niet".*

Waarom hebben sommige kinderen géén mobiele telefoon? Van de 8- tot en met 12-jarigen zonder mobiele telefoon geeft bijna iedereen aan dat hun ouders hen nog te jong vinden en een mobiel (nog) niet nodig vinden. Van de 13-plussers geeft een derde aan dat hun ouders het niet nodig vinden of hen nog te jong vinden. Verder speelt voor één op de vijf van deze tieners mee dat ze het zelf moeten betalen en ze daar geen geld voor hebben.
Een aantal jongeren heeft een eigen reden ingevuld. Daarvan geven meerdere aan dat ze er zelf geen willen. Maar ook bijzondere redenen passeren de revue, zoals dat hij kapot is; een jongen van 15: "*ik heb heel veel mobieltjes gehad maar bij mij gaan ze allemaal stuk".* Een andere jongen (13 jaar) schrijft: *"ik wel had mobiel , maar laatste vergat ik en die kwam in de wasmachine".* Een paar kinderen gaven aan dat hun mobiel gestolen of afgepakt was.

Het bezit van een mobiele telefoon hangt sterk samen met het bezit daarvan in de directe omgeving van het kind of de tiener. De familie is daarin het belangrijkst. Van de jongeren zonder mobiel zegt de helft dat geen of slechts een paar mensen in hun familie een mobiele telefoon hebben. Van de kinderen mét een mobiel is dat maar 13%.
In de tweede plaats is ook het bezit van mobiele telefoons van de kinderen in de klas een belangrijke voorspeller. Van de kinderen zonder mobiel zegt 60% dat in hun klas ook maar weinig kinderen een mobiel hebben. Van de kinderen mét een mobiel is dat 20%.

Een nieuwe telefoon voor bijvoorbeeld moeder, vader, zus, broer et cetera kan een reden zijn dat het kind een 'doorschuiftelefoon' krijgt. Hoe jonger, hoe vaker de mobiele telefoon van het kind een tweedehandsje is (figuur 2.3). Hoe ouder het kind, hoe groter de kans dat het zijn mobiele telefoon zelf gekocht heeft.
De meeste jongeren hebben hun mobiel (nieuw) gekregen. Bij tweederde van hen was dit overigens een cadeau, bijvoorbeeld voor hun verjaardag, of voor Sinterklaas of Kerst. De piek rond de 12, 13 jaar duidt erop dat het naar de middelbare school gaan van kinderen mogelijk ook een reden is om een nieuwe mobiele telefoon te bemachtigen. Wat betreft geslacht en opleidingsniveau zijn er geen significante verschillen in de herkomst van de mobiele telefoon.
De helft van de 8-18-jarigen zegt desgevraagd echt niet meer zonder mobiele telefoon te kunnen. Meisjes zeggen dat vaker (57%) dan jongens (41%). En verder is het: hoe ouder, hoe onmisbaarder hij wordt. Van de 8-jarigen noemt slechts 8% de mobiele telefoon onmisbaar, maar van de 17-jarigen kan wel 70% niet meer zonder.

Waar komt de mobiele telefoon die je nu hebt vandaan?

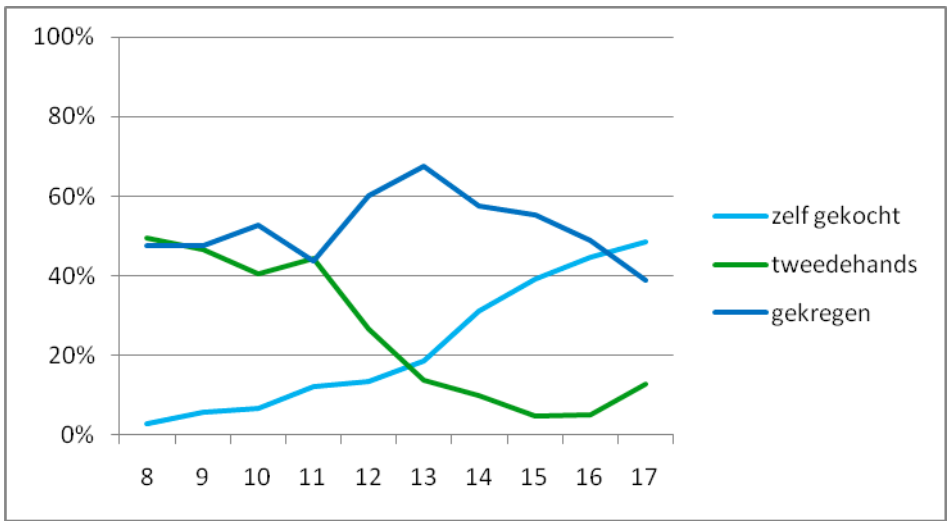

Figuur 2.3 Herkomst huidige mobiele telefoon van 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

3. Contact met ouders versus contact met vrienden

Jonge kinderen hebben hun mobiele telefoon hoofdzakelijk voor de veiligheid en om makkelijk contact te kunnen leggen met hun ouders. Een jongen van 11 schrijft: *"Ik doe alleen sms'en als ik mama of papa iets wil vragen ook soms doe ik bellen maar verder naar niemand mama heeft de telefoon aan mij gegeven omdat ik veel buiten ben spelen en als ik moet eten dan kan mama mij bellen".* Hun ouders bellen is dan ook waar de meeste kinderen tot 12 jaar hem voor gebruiken (figuur 3.1). Sms'en naar hun ouders doen ze veel minder. De helft van de 8 en 9-jarigen sms't zijn ouders wel eens, en van de 10-11-jarigen is dat ongeveer tweederde.

Vrienden staan voor de jonge kinderen op een tweede plaats wat betreft mobiele contacten. Het is natuurlijk mogelijk dat zij van hun ouders niet naar vrienden mogen bellen. Dit ligt in lijn met het gegeven dat veel kinderen hun mobiele telefoon vooral hebben voor de veiligheid. Dat geldt ook voor deze jongen (8 jaar): *"Ik moest van mijn mamma een mobiel zodat ze mij kan belen, en ik kan bellen als er iest is."*

Hoe ouder kinderen zijn, hoe meer deze verhouding verschuift. Dan dient de mobiele telefoon steeds vaker voor contact met vrienden dan voor contact met ouders. Een jongen van 13 die in de brugklas zit zegt: "*Je kun hiermee je vrienden bellen zonder dat je ouders dat merken. lekker prive".* Als kinderen in de puberteit komen, hebben ze een sterke behoefte aan vriendschappen met leeftijdgenoten, en daarnaast willen ze graag tot een groep horen. Ze gaan meer dan voorheen om met leeftijdgenoten en minder met hun familie. Dit is goed zichtbaar aan de verschuiving in hun bel- en sms-gedrag. Vooral sms'en wordt steeds populairder. Vanaf de middelbare school-leeftijd neemt de frequentie hiervan sterk toe.

Meisjes en jongens bellen hun ouders ongeveer even vaak. Bij sms'en ligt dat anders. Meer meisjes sms'en hun ouders en dat doen zij ook frequenter dan jongens. Andersom worden zij ook vaker ge-sms't door hun ouders. Ook bellen ze wat vaker dan jongens met vrienden, maar het grootste verschil is er bij het sms'en naar vrienden. Daar zijn meisjes veel frequenter mee bezig.

Naarmate jongeren een hoger schoolniveau hebben, bellen zij hun ouders minder frequent. Van de vmbo'ers belt 31% zijn ouders vier keer per week of vaker. Van de havo-leerlingen is dat 26% en van de vwo-leerlingen 18%. Bij de omgekeerde situatie, dus dat de ouders de tieners opbellen, is dat verschil nog groter; 40%, 30% en 21% van de respectievelijk vmbo- havo- en vwo-leerlingen krijgen vier keer per week of vaker een telefoontje van hun ouders. Ook bij sms'en naar en door ouders gaat dit verschil op. Bij het bellen en sms'en naar vrienden is dit verband er niet; dat doen leerlingen van alle schoolniveaus ongeveer even vaak.

Hoe vaak bel en sms jij je ouders en vrienden?

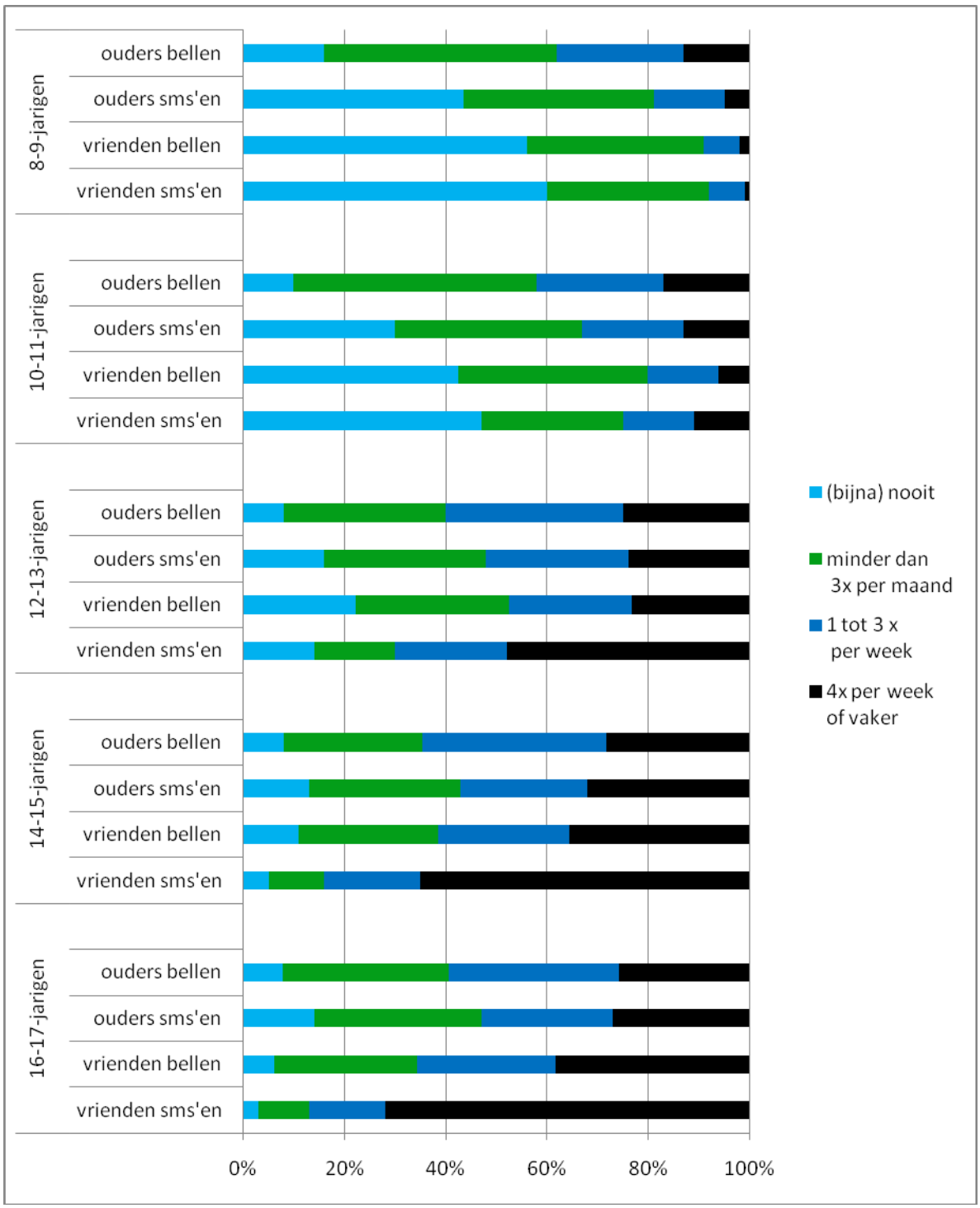

Figuur 3.1 Bellen versus sms'en met vrienden en ouders van jongeren met een mobiele telefoon.
Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

Jongeren bespreken lang niet alles via de telefoon. Sommige onderwerpen zijn kennelijk beter geschikt om in het echt met elkaar te bespreken, of face-to-face (f2f) zoals dat wel genoemd wordt. Verkering vragen of uitmaken is zo'n voorbeeld. Ruim negen op de tien jongeren zeggen dat nooit te doen via hun mobiele telefoon. Maar áls ze het doen (hoe ouder hoe vaker, bij de 8-jarigen komt dat nog nauwelijks voor), doen ze het wel voornamelijk per sms. Dit kan ook voordelen opleveren, zoals dit meisje van 16 uitlegt: *"ht is mindr persoonlyk, dus als je een afspraakje wilt met iemand kn je dat vragen znder te blozen".* Een meisje van 15 legt uit dat je via sms net een stapje verder durft te gaan: *"omdat het handig is. Als je vriendje hebt kun je daarme van alles uitwisselen wat je in het echt niet durft te zeggen".*

Ruzie maken doen maar weinig kinderen via hun mobiele telefoon (14%), en dan zijn het weer vooral de wat oudere kinderen, al is dat van de 13-18-jarigen nog steeds maar één op de vijf. Daarbij gebruiken ze even vaak sms'en als bellen. Roddelen doen ze iets vaker (24%), eveneens naarmate ze ouder zijn, en eveneens even vaak via bellen als sms'en.

Ongeveer de helft van de jongeren gebruikt zijn mobiele telefoon ook om te práten over persoonlijke dingen. Sms vinden ze daarvoor minder geschikt. Dat ligt anders bij onderwerpen als vragen hoe het met iemand gaat (72%, vooral per sms) en een afspraak maken om iets leuks te doen (80%, ook vooral per sms). Een afspraak afzeggen doet ook tweederde per mobiel, maar daarover bellen ze weer wat vaker dan sms' en.

4. Verschillende soorten gebruik van de mobiele telefoon

De mogelijkheden van de mobiele telefoon houden allang niet meer op bij bellen en sms'en. Het mobieltje is voor de meest uiteenlopende zaken te gebruiken. In figuur 4.1 staat de top 10 van mobiele telefoon-functies van 8-18-jarigen. Deze top 10 is geordend naar het aantal 8-18-jarigen dat zegt van een functie gebruik te maken, niet naar de frequentie waarmee dat gebeurt. Die frequentie loopt ook nogal uiteen. Zo gebruiken de meeste kinderen hun mobiele telefoon om ermee te bellen, en minder jongeren om er de tijd op te kijken, maar degenen die hem als horloge gebruiken, doen dat wel vaker. Naast sms'en (op de tweede plaats) is ook foto's maken met de mobiele telefoon populair. Vier op de vijf jongeren gebruiken hun telefoon wel eens als fototoestel en een kwart doet dit zelfs vier keer per week of vaker.

De meerderheid van de jongeren gebruikt zijn mobiele telefoon tevens als wekker. Op de tiende plaats staat ringtones luisteren. De multifunctionaliteit van de mobiele telefoon is erg aantrekkelijk, schrijft ook een meisje van 16; "*Ik denk dat de vele functie's zoals a.o. : muziek, ringtones, internet enz. jongeren erg aanspreken en ze het leuk vinden elk moment van de dag waar dan ook te kunnen internetten, hun favo muziek luisteren enz.*"

Het is overigens niet zo dat jongeren automatisch weten hoe alles werkt op hun mobiel. 28% is het eens met de stelling: 'Ik gebruik maar een paar dingen van mijn mobiele telefoon, en hoe de rest werkt weet ik niet'. Leeftijd maakt daarbij veel uit: van de 8-9-jarigen is 62% het ermee eens, afnemend met de leeftijd tot 27% van de 12-13-jarigen en 16% van de 16-17-jarigen.

Waar gebruik jij je mobiele telefoon voor?

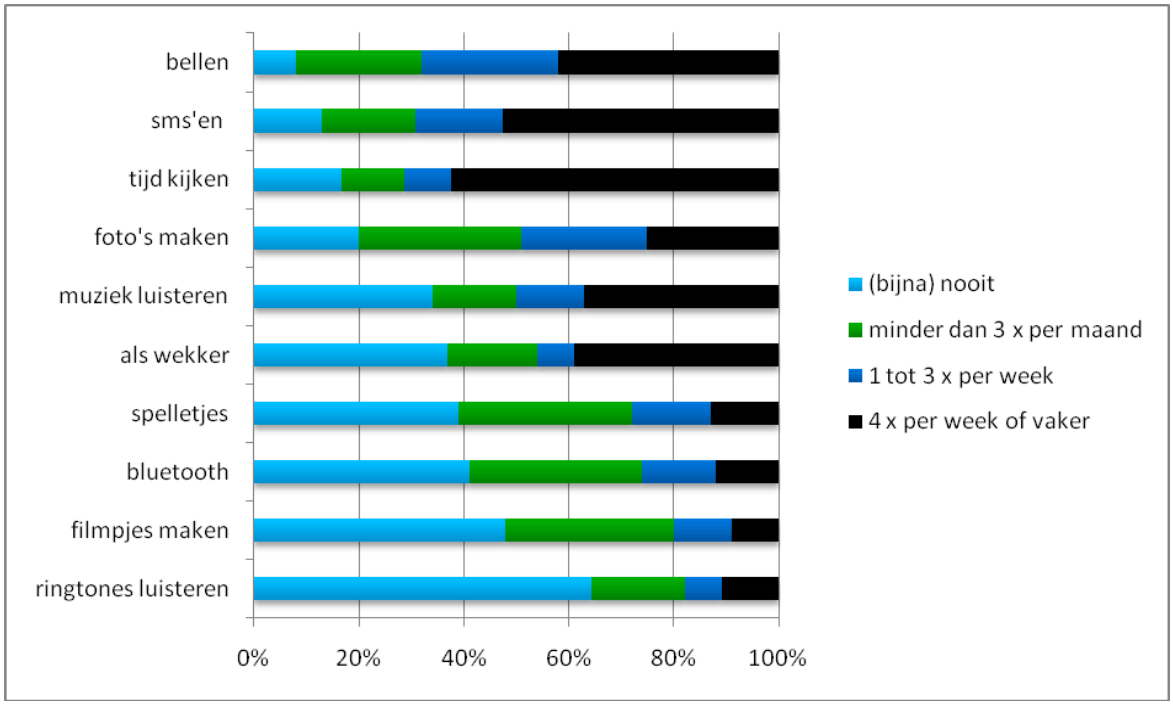

Figuur 4.1. Gebruik van functies mobiele telefoon 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

In totaal zijn de jongeren over 22 gebruiksfuncties van hun mobiele telefoon ondervraagd. De gebruiksfuncties die buiten de top 10 vallen zijn onder andere internetten en MSN'en, maar ook activiteiten als het bestellen van ringtones en games, en het stemmen, zoals op een tv-programma als Idols.

Er is een onderlinge samenhang in het gebruik van verschillende functies van de mobiele telefoon. Daarbij zijn vier groepen te onderscheiden.[iv]
Bij de eerste groep gaat het om praktisch gebruik (bellen en sms'en, maar ook de telefoon als horloge en als wekker gebruiken).
In de tweede groep draait het om vermaak (spelletjes, foto's, filmpjes, luisteren naar muziek, ringtones en radio, en *bluetooth*). Dat *bluetooth* daarbij hoort, komt doordat kinderen hun foto's en filmpjes via deze infraroodverbinding naar elkaar kunnen zenden. Vandaar waarschijnlijk ook de hoge notering in de top 10 (figuur 4.1).
De derde groep gaat om bestellen (ringtones, games, wallpaper e.d. bestellen, muziek downloaden, stemmen, en iets voor een virtuele wereld kopen, bijvoorbeeld voor Habbo hotel). Ook tv-kijken valt binnen deze groep.
De laatste groep omvat functies die met internetgebruik te maken hebben (internetten, MSN'en, Hyven en Google maps/GPS). Jongeren die een functie binnen een groep vaak gebruiken (bijvoorbeeld foto's maken), maken ook vaker gebruik van de andere functies in die groep (bijvoorbeeld spelletjes spelen). Hieronder bekijken we per groep de verschillen tussen kinderen.

4.1 Praktisch gebruik

Bellen wordt duidelijk door de meeste jongeren gedaan (figuur 4.2.). Toch gebruikt een vijfde van de 8- en 9-jarigen zijn telefoon hier (bijna) nooit voor. Van die groep zegt wel driekwart dat zij hun telefoon eigenlijk alleen voor noodgevallen hebben. Van de 10- en 11-jarigen is dit nog bijna tweederde en vanaf 12 jaar is dit nog maar een kwart of minder.

De toename van het gebruik van sms met de leeftijd is ook goed te zien. Hoe ouder, hoe populairder. Meisjes maken, zoals al eerder gezien, vaker gebruik van sms, en doen dat dan bovendien frequenter dan jongens. Wel 44% van de totale groep 8-18-jarige meisjes sms't elke dag tegenover een kwart van de jongens. Een meisje van 15 legt uit waarom ze sms'en zo aantrekkelijk vindt: "*Het is lekker kort, goedkoop, makkelijk en veilig. (Veilig als in; niet eng, als je iets zegt hoef je je gezicht niet in de plooi te houden, of bang zijn voor een bitchfight ofzo.)".*

Een ander meisje (12 jaar) gaat nog wat dieper in op de voordelen van communicatie per sms, met name het elkaar niet zien en de stem van de ander niet horen: "S*msen is sneller, je kan je stemming faken, je durft meer te zeggen dan als je belt, je schrijft sneller dingen zoals hvj dan dat je het zegt."*
Nog een voordeel van sms'en is dat het geruisloos is; jongeren kunnen het dus stiekem doen (in de les bijvoorbeeld), of privé (in de woonkamer), want niemand kan meeluisteren. Verder heeft sms'en volgens meerdere kinderen wel iets spannends; een meisje van 9 schrijft: *"Vind het leuk en spannend wat voor berichtjes je terug krijgt. ik vind het ook leuk om de toetsen in te drukken om te sms'en."*
Toch zijn er ook kinderen die helemaal niet zoveel ophebben met sms. Jongere kinderen schrijven

relatief vaker dat ze nog niet weten hoe het moet en dat ze het nog niet kunnen. Ook zijn er jongeren die schrijven dat ze sms'en überhaupt niet leuk vinden.

Twee praktische en handige toepassingen zijn de mobiele telefoon als wekker en als horloge. Met een mobiel op zak heb je altijd de tijd bij je. Voor een jongen van 17 is dit zelfs het belangrijkst: "*De voornaamste reden dat ik mijn telefoon gebruik is om te kijken hoe laat het is. Ik draag geen horloge, gezien ik dit onhandig vind en ben daardoor afhankelijk van mijn mobiel als het gaat om de tijd te kunnen bezichtigen".*

Buiten het sms-en zijn er in het praktisch gebruik geen verschillen naar geslacht, en tussen leerlingen van verschillende schoolniveaus zijn die verschillen er voor alle vier de functies niet.

Waar gebruik jij je telefoon voor? (praktisch gebruik)

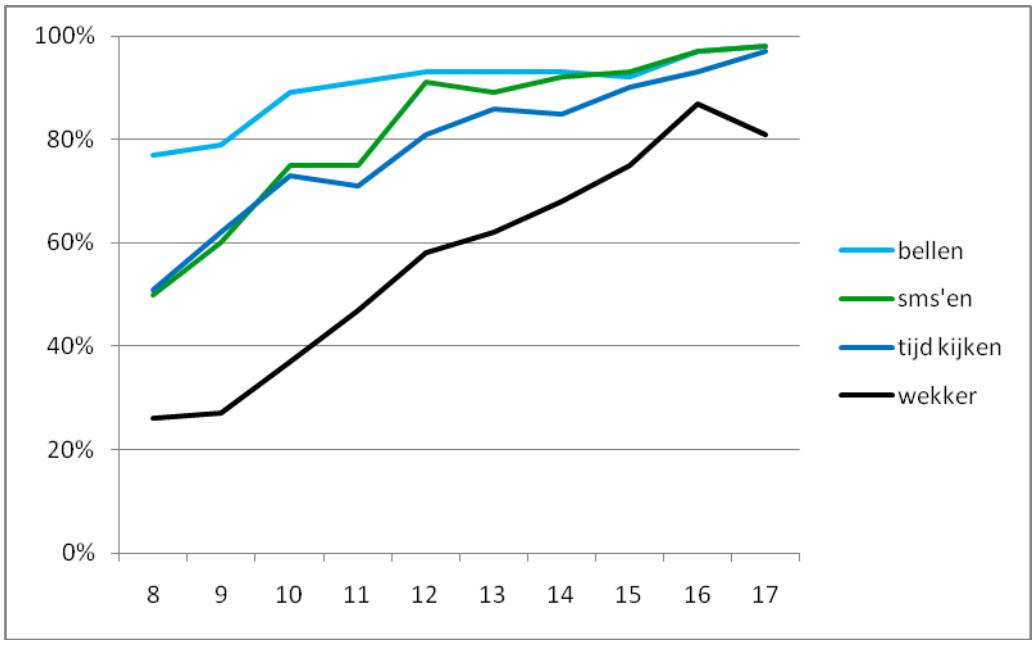

Figuur 4.2. Gebruik van mobiele telefoon van 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

4.2 Vermaak

Sommige kinderen zien hun mobiele telefoon als speelgoed. Je kunt er spelletjes op doen, en met nagenoeg alle nieuwe toestellen kun je ook foto's en filmpjes maken. Ook ringtones afluisteren vinden veel jongeren leuk. In het algemeen is het een prima middel tegen de verveling, zoals dit meisje van 17 zegt: "*je kan altijd mensen bereiken en als je je verveelt kan je leuke dingen op je telefoon doen."*

Tot de groep vermaak horen spelletjes spelen, foto's en filmpjes maken, luisteren naar muziek, ringtones en radio, en *bluetooth.* In figuur 4.3 zijn er drie uitgelicht.

Foto's maken, ten eerste, doen de meeste kinderen. Van de 8-jarigen al de helft en dat neemt met de leeftijd alleen nog maar toe. Tweederde maakt foto's van vrienden en vriendinnen; dit zijn vooral de oudere tieners. Een forse meerderheid (58%) maakt ook foto's van de familie, maar dat doen de jongste kinderen juist weer relatief vaker. Op de foto's is de verschuiving van aandacht van ouders naar eigen vrienden, zoals die bij het contact via bellen en sms'en ook plaatsvindt (figuur 3.1), letterlijk terug te zien. Het omslagpunt ligt bij 12 jaar. Tot die leeftijd maken jongeren vooral foto's van hun familie, daarboven van hun vrienden. Iets minder dan de helft maakt ook foto's van zichzelf, en daarnaast van dieren en de natuur. Hier zit weinig verschil in tussen leeftijden. Verder maakt ruim de helft foto's van '*gewoon alles dat ik leuk vindt*' en een kwart van iets dat ze zien gebeuren, bijvoorbeeld op straat. Een meisje van 10 schrijft: *"soms als het er iets gebeurt als bewijs ofzo".* Oudere kinderen maken wat vaker foto's van dingen die ze zien gebeuren dan jongere kinderen. Het maken van filmpjes komt minder vaak voor dan het maken van foto's. De trend is wel ongeveer hetzelfde: het gebeurt meer naarmate de leeftijd stijgt.

Wat doen jongeren met de foto's die ze met hun mobiele telefoon maken? Bijna een derde zet ze online; oudere kinderen vaker dan jongere kinderen. Drie op de vijf laten ze aan vrienden zien en evenveel jongeren zetten ze op de computer. Eén op de vijf verstuurt ze via de mobiele telefoon naar hun vrienden, bijvoorbeeld met *bluetooth* of per mail. En slechts 7% laat ze afdrukken of print ze uit. Een meisje (10 jaar) vult aan: *"laten staan en mijn moeder gebruikt het soms als achtergrond".* Meisjes maken vaker foto's dan jongens. Bij filmpjes maken is dit verschil er echter niet.

Spelletjes spelen en ringtones luisteren zijn de enige functies binnen vermaak waarbij er geen significant verband is met leeftijd. Die activiteiten zijn op elke leeftijd ongeveer even populair, terwijl alle andere toepassingen toenemen met de leeftijd.
Er zijn opmerkelijke verschillen als het gaat om het opleidingsniveau. Om te beginnen geldt: hoe hoger het opleidingsniveau van de middelbare scholieren is, hoe vaker zij foto's en filmpjes maken. Verder valt op dat de vwo-leerlingen minder vaak naar muziek luisteren en minder vaak *bluetooth* gebruiken dan vmbo- en havo-leerlingen. Het grootste verschil in schoolniveaus is te zien bij het luisteren naar ringtones. 45% van de vmbo-leerlingen doet dit wel eens, 34% van de havo-leerlingen en maar 22% van de vwo-leerlingen. Al met al scoren de vmbo-jongeren hoog in deze groep; anders gezegd: zij gebruiken hun telefoon relatief vaker voor vermaak dan de jongeren van hogere schoolniveaus.

Waar gebruik jij je telefoon voor? (vermaak)

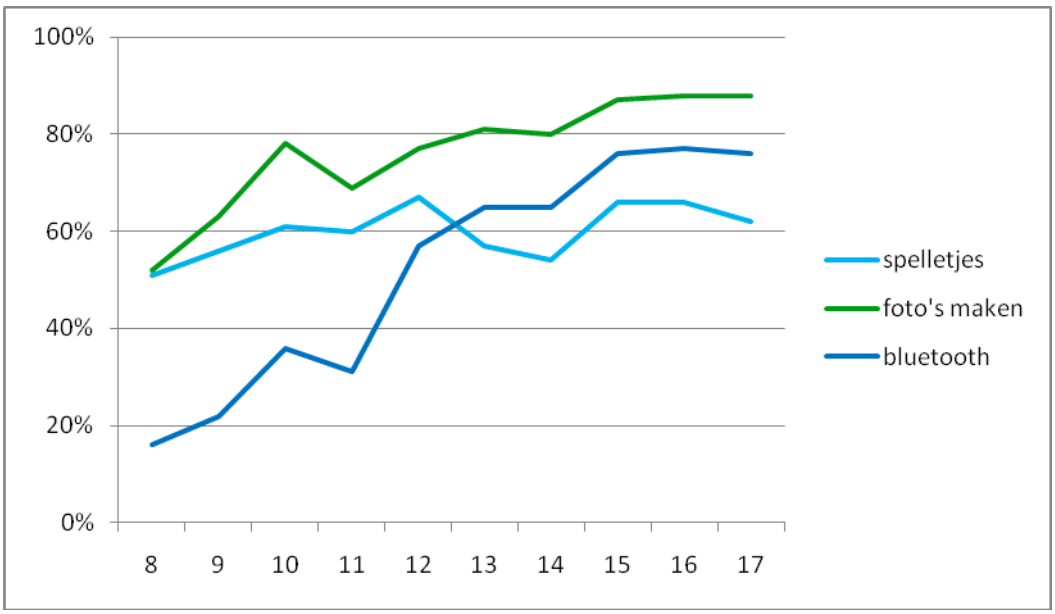

Figuur 4.3 Gebruik van mobiele telefoon van 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

4.3 Internetten

Internet is iets waar vooral de oudere tieners al over beschikken op hun mobiel, al blijken dat er ook nog niet heel veel te zijn (figuur 4.4). Wat de jongere kinderen betreft: aangezien die bijna allemaal hun telefoon vooral voor de veiligheid hebben, vinden de ouders internet vermoedelijk onnodig. Niettemin is het aannemelijk dat het aantal internetgebruikers onder de jeugdige bezitters van een mobiele telefoon in de komende jaren gaat toenemen.

Nu al gebruikt bijna een derde van de 16- en 17-jarigen wel eens internet op zijn of haar mobiele telefoon. Specifieke activiteiten waarvoor een internetverbinding nodig is zijn msn'en en hyven. Heel veel jongeren doen dit normaal via hun PC. Als dat mogelijk is op hun mobiel, hebben ze daar geen computer meer voor nodig. Vooralsnog lijkt sms de rol van msn over te nemen als er geen computer in de buurt is: "*Ik vind bellen en sms'en leuk, omdat ik dan ongestoord met iemand kan praten. (hetzelfde als msn en hyves dus. Niemand anders die het kan horen, gewoon lekker met z'n tweeën! (soms met meer)"* (jongen, 15 jaar). En een meisje van 15 schrijft over sms: "*is gwn lekker makkelijk en als je 's avonds in bed ligt hoef je dan niet op msn om te praten :P".*

Een kruising tussen sms en msn is pingen. Volgens Computeridee wordt dit de hit van 2010 omdat het jongeren altijd en overal bereikbaar maakt voor vrienden.[v] Er is wel wederzijds een Blackberry voor nodig. Een meisje van 15 maakt er al gebruik van: *"momenteel ping ik heel veel met mijn blackberry. en de meeste hebben er een het is gewoon handig en als je op straat ben dan kan je ook lekker smsen en bellen , heel anders dan op msn ..."*

Een op de vijf oudere tieners gebruikt ook al Google maps. In combinatie met gps kunnen ze dan zien waar ze zich bevinden of een route plannen.

Er zijn binnen de groep internetfuncties geen verschillen naar geslacht of schoolniveau.

Waar gebruik jij je telefoon voor? (internet)

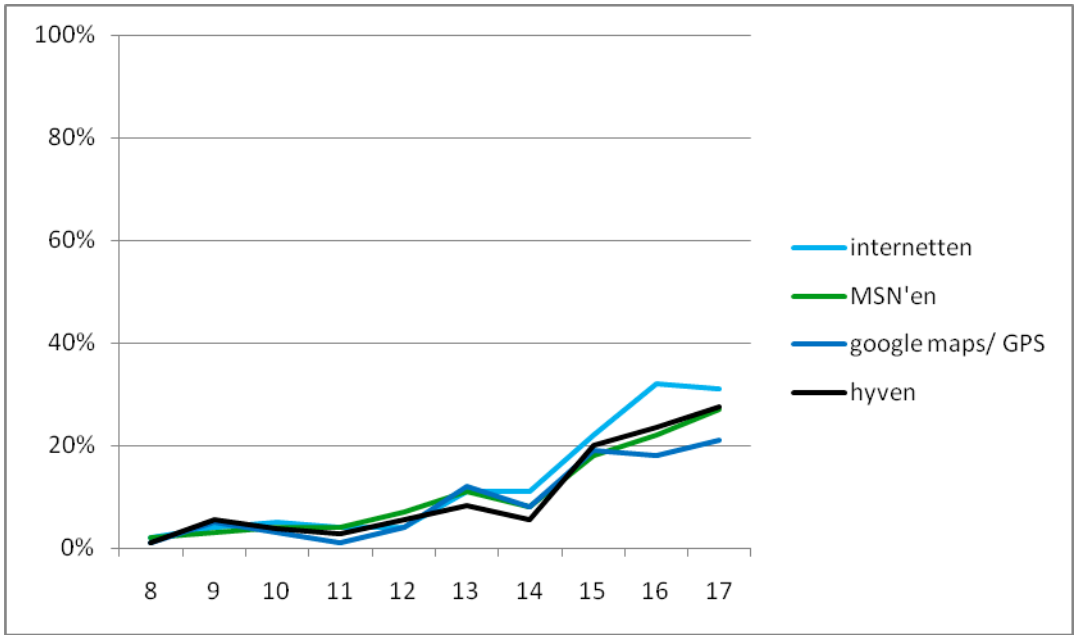

Figuur 4.4 Gebruik van mobiele telefoon van 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

4.4 Bestellen

In de groep bestellen gaat het om ringtones, games, wallpaper e.d. bestellen, muziek downloaden, tv-kijken, stemmen op bijvoorbeeld een tv-programma als Idols, en iets voor een virtuele wereld kopen (bijvoorbeeld Habbo hotel). In figuur 4.5 staan drie van die toepassingen, maar allemaal hebben ze ongeveer dezelfde trendlijn. Maar weinig kinderen doen het, de jongste kinderen nog het minst.
Er zijn twee verschillen naar geslacht en opleiding: meisjes stemmen vaker dan jongens en hoe lager de opleiding, hoe vaker ze een wallpaper (achtergrond), screensaver, moppen, video's of plaatjes bestellen.
Als je alle activiteiten in deze groep optelt (een ringtone, games, wallpaper, muziek, iets voor een virtuele wereld of een keer gestemd; tv-kijken niet meegerekend), blijkt in totaal 25% van de jongeren zoiets wel eens gedaan te hebben. Oudere tieners (13 tot en met 17) hebben vaker iets besteld of gestemd (28%) dan de 8- tot en met 12-jarigen (19%).
Dat het bestellen van een ringtone of stemmen wel eens tot een ongewenst abonnement leidt komt in hoofdstuk 9 aan de orde.

Waar gebruik jij je telefoon voor? (bestellen)

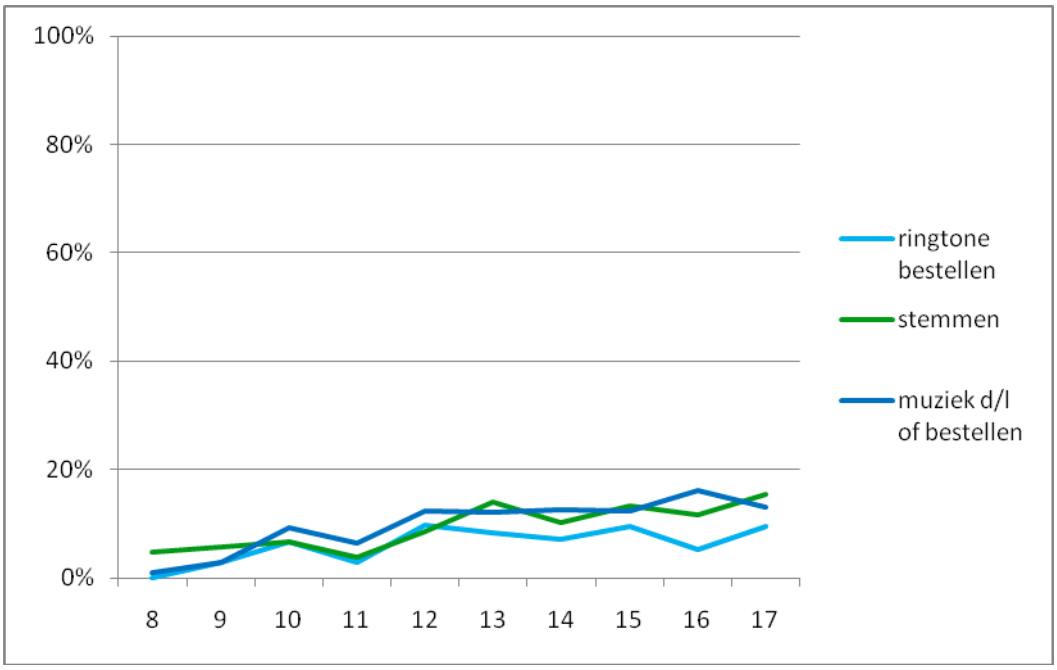

Figuur 4.5 Gebruik van mobiele telefoon van 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

5 De mobiele telefoon van vader of moeder

Ruim tweederde van de 8-18-jarigen mag wel eens de mobiel van hun ouders gebruiken. Opvallend genoeg maakt het daarbij niet uit of ze zelf wel of niet een mobiele telefoon bezitten.

In de eerste plaats gebruiken ze de 'oudermobiel' om te bellen. Maar liefst 84% doet dat wel eens. Jongeren zónder eigen mobiele telefoon doen dat iets meer dan jongeren mét een mobiel. Een jongen van 9 schrijft: *"ik mag mijn telefoon alleen gebruiken om mama te bellen of dat mama mij kan bellen als ik buiten aan het spelen ben... ik mag er ook oma of papa mee bellen of smssen, maar dan zegt mama doe dat maar met mijn telefoon".*

Op de tweede plaats staat sms'en. Of een jongere wel of geen mobiel heeft maakt daarbij niet uit, van beide groepen gebruikt 54% daar wel eens de mobiel van hun ouders voor.

Spelletjes spelen staat op de derde plaats. Ruim twee op de vijf, met of zonder eigen mobiel, doet dat wel eens met het mobieltje van hun ouders. Als die een ander toestel hebben is de kans groot dat daar weer andere spelletjes op zitten dan op hun eigen toestel.

Verder gebruiken twee op de vijf jongeren wel eens de mobiele telefoon van hun vader of moeder om er foto's mee te maken. Jongeren zonder mobiel weer wat vaker dan jongeren met een eigen mobiel. Misschien hebben de jongeren met een eigen mobiel er geen camera op zitten of is die van een slechtere kwaliteit. Ook aannemelijk is dat ze het gewoon leuk vinden om een foto van hun ouders te maken met hún toestel.
Filmpjes maken en muziek luisteren doen ongeveer één op de vijf kinderen wel eens met de mobiel van hun ouders. Hierbij maakt het nauwelijks uit of ze ook een eigen mobiel hebben.

12% mag wel eens internetten en eveneens 12% mag wel eens stemmen met de mobiele telefoon van hun ouders. De enige activiteit die kinderen mét een eigen mobiele telefoon significant vaker doen met het toestel van hun ouders dan kinderen zónder eigen mobiel, is *bluetooth* gebruiken. Dat komt waarschijnlijk doordat ze de 'oudermobiel' gebruiken om er foto's heen te zenden vanaf hun eigen mobiele telefoon.

Wat betreft het gebruik van de mobiele telefoon van hun ouders komen de verschillen in leeftijd, die tussen meisjes en jongens, en die tussen scholieren van verschillende schoolniveaus erg overeen met het gebruik van hun eigen mobieltje. Meisjes gebruiken de mobiele telefoon van hun ouders bijvoorbeeld vaker om te stemmen en om te sms'en. Lager opgeleide tieners maken er vaker foto's mee dan hoger opgeleide tieners. Ook sms'en jongeren vaker met de mobiel van hun ouders naarmate ze ouder zijn. Spelletjes doen, foto's en filmpjes maken en muziek luisteren doen jongeren echter naarmate ze ouder zijn steeds minder vaak met de mobiele telefoon van hun ouders.

6. Gedragsregels

Met de komst van de mobiele telefoon kunnen mensen opeens overal bellen. Niet iedereen stelt het op prijs als iemand in de trein belt, tijdens een gesprek de telefoon opneemt, of in de bioscoop zit te sms'en. Er ontstaan ongeschreven regels over waar het wel en niet oké is om te bellen of op te nemen. Die opvattingen kunnen nogal eens uiteenlopen. Hoe denkt de generatie die met mobiele telefoons is opgegroeid hierover?

Relatief weinig 8-18-jarigen hebben een probleem met bellen en sms'en op de fiets (figuur 6.1). De helft vindt dat het wel kan, maar er is een groot verschil in leeftijd. Hoe jonger, hoe meer kinderen vinden dat het niet mag. Sommigen zien er juist voordelen in, zoals deze jongen van 14: *"Ik vind het leuk om mijn moeder te bellen als ik naar huis fiets, dan duurt de fietsrit niet zo lang".*

Ook over het gebruik van de mobiele telefoon in de klas denken oudere kinderen veel milder dan jongere kinderen. Een meisje van 15 schrijft dat vooral sms'en in de klas handig is: "*Het is makkelijk om even een sms'je te sturen onder de les of onder het werk, op die momenten kan je niet bellen & je hebt toch snel een antwoord."* En een meisje van 16 schrijft over wat er leuk is aan een mobiele telefoon: *"Je kunt zo lkkr in contact blijven met peoples die ver weg wonen :3 en liek mn vriendje smsen als ik hem mis T^Ten tijdens de les enzo :3".* Dat je tijdens het eten niet mag bellen/sms'en en nog erger, in de bioscoop, daar zijn de meeste jongeren (en van alle leeftijden) het wel over eens.

Jongens en meisjes denken ongeveer hetzelfde over waar je wel en niet mag bellen. Vmbo'ers denken over wat betreft bellen/sms'en in de klas een stuk strenger (82% vindt dat het niet kan) dan havo-leerlingen (70%) en vwo-leerlingen (66%).

Waar vind jij dat je wel en niet mag bellen en sms'en?

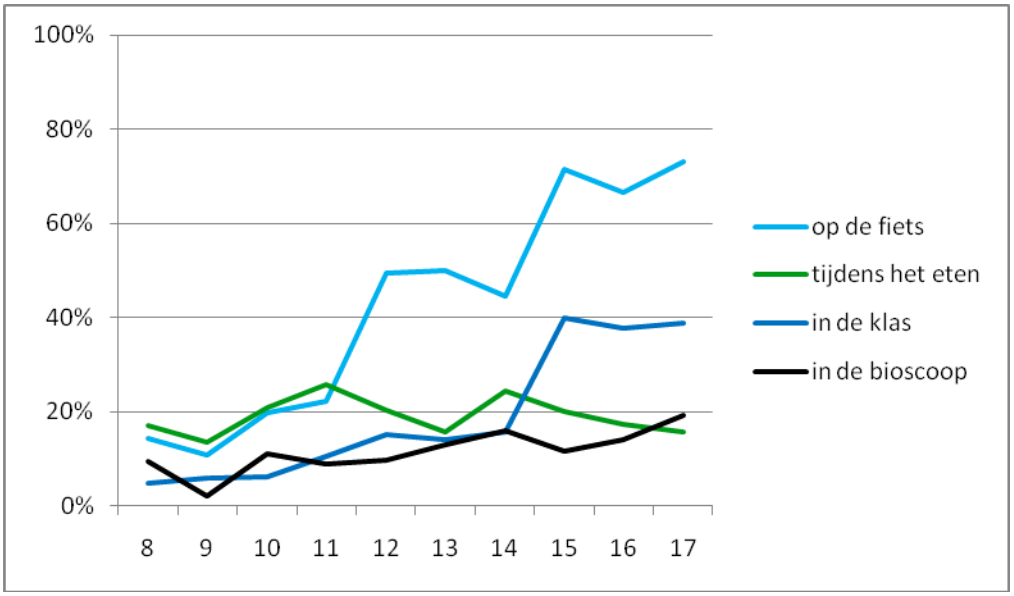

Figuur 6.1. Opvattingen over waar je mag bellen en sms'en van 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

Dat je je oordopjes uitdoet als je iemand tegenkomt op straat, als je bij de kassa staat of bij de buschauffeur instapt, daar is 83% het mee eens. Mobiele telefoons hebben tegenwoordig ook de mogelijkheid om muziek hardop af te spelen. Soms lopen jongeren over straat terwijl hun favoriete muziek als een geluidswolk om hen heen hangt. 70% vindt dat dit niet mag. En 62% is het ermee eens dat je niet moet bellen of een sms lezen als je met iemand in gesprek bent. Tot slot zeggen vier op vijf jongeren dat je, als je een afspraak vlak van te voren wil afzeggen, moet bellen en niet sms'en. Geslacht of schoolniveau maakt bij deze opvattingen geen verschil.

7. Regels thuis

Ouders kunnen het gebruik van de mobiele telefoon door hun kind binnen de perken houden door er regels over te stellen. De regel die het meest voorkomt gaat over de kosten: voor hoeveel geld het kind mag bellen/sms'en (figuur 7.1). In totaal zegt de helft van de 8-18-jarigen dat hier een afspraak over is gemaakt. Vooral tussen de 12 en 14 jaar ligt een piek, daarna neemt het sterk af.

Een afspraak over met wíe ze mogen bellen, geldt waarschijnlijk veelal voor de kinderen die hun mobiel vooral voor de veiligheid hebben gekregen, zoals bijvoorbeeld deze jongen van 9: *"Makkelijk als ik weg ga dan kan ik altijd naar huis bellen als er iets is verder mag ik eigenlijk niemand bellen alleen papa.mama.opa.oma. sms is moeilijk doe ik nooit".* Ook dit meisje (14 jaar) heeft restricties gekregen: *"Heb hem alleen om te bellen naar huis of vrienden als het nodig is...mag geen onzin telefoontjes doen".*

Alle regels nemen geleidelijk af met de leeftijd. Dat betreft ook regels die niet in figuur 7.1 staan, zoals waar jongeren hun telefoon uit moeten zetten. Deze regel geldt voor een derde van de jongeren. Alleen de regel over voor hoeveel geld jongeren mogen bellen geldt opvallend vaker voor 12-13-jarigen.

Ruim de helft heeft zijn of haar mobiele telefoon overigens ook 's nachts aan staan en in de buurt liggen. Hier is een hele sterke relatie met de leeftijd; van de 8-jarigen is dat namelijk nog maar 10% en dat neemt geleidelijk toe tot wel 83% van de 17-jarigen. Opvallend is dat vmbo-leerlingen hun mobiel veel minder vaak 's nachts in buurt hebben (56%) dan havo en vwo-leerlingen (70%). Er is daarbij geen verschil tussen jongens en meisjes. Tienereigen is misschien om toch wel een en ander voor hun ouders verborgen te houden. Een meisje (13 jaar) schrijft: *"Een mobiele teleoon is cool! En sms-en gewoon vet handig. En mijn ouders kunnen toch niet zien wat ik doe want ik heb een w8woord".*

De regels over welke spelletjes jongeren mogen spelen en hoe lang (19%) en waar ze wel of geen foto's van mogen maken (14%), volgen dezelfde trend als de regel waar je hem uit moet zetten: hoe jonger, hoe vaker deze regel geldt.

De enige regel die vaker voor jongens geldt dan voor meisjes is die over spelletjes spelen. Jongens zijn in het algemeen dan ook meer met gamen en spelletjes bezig.

Opvallend grote verschillen zijn er naar schoolniveau. Hoe lager dit is, hoe vaker regels gelden. Voor tweederde van de vmbo-leerlingen is er een afspraak over de hoeveelheid geld die ze mogen besteden aan hun mobiele telefoon, en voor de vwo-leerlingen is deze afspraak er maar voor één op de drie. En de regel hoe vaak en hoe lang je mag bellen, gaat op voor 35% van de vmbo-leerlingen, 17% van de havo-leerlingen en 7% van de vwo-leerlingen. Dit verschil naar schoolniveau is er bij alle regels. Van de vwo-leerlingen zegt wel 60% dat er thuis überhaupt geen regels zijn over hun mobiele telefoon-gebruik. Van de havo-leerlingen is dat de helft en van de vmbo-leerlingen maar een kwart.

Zijn er bij jou thuis regels over…?

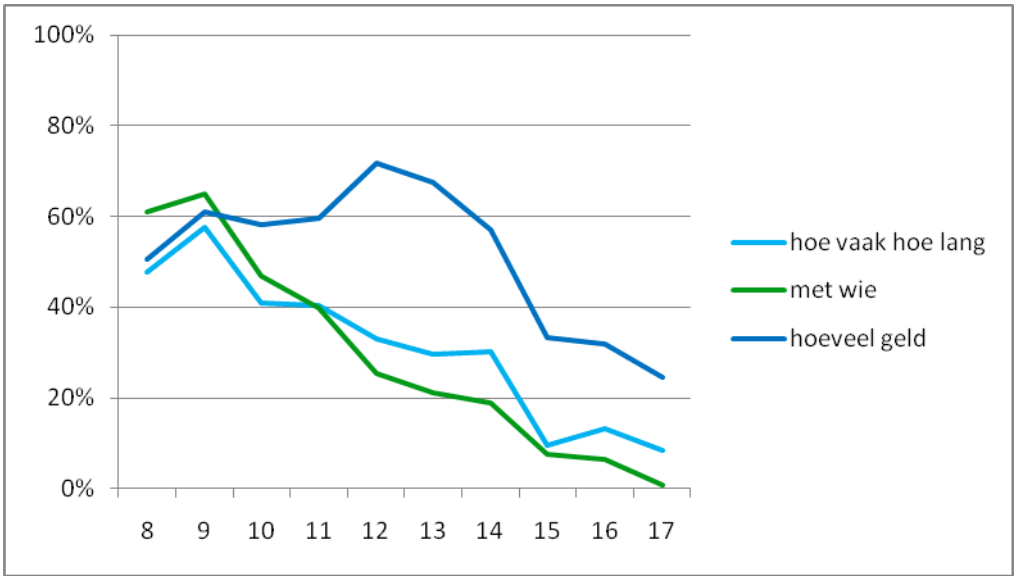

Figuur 7.1 Regels die er thuis gelden bij 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

8. Kosten

Er is een groot verschil in de verdeling van de kosten tussen een abonnement en een prepaid telefoon. Van de kinderen met een abonnement betalen de ouders vaker de rekening (figuur 8.1) dan van de kinderen met een prepaid telefoon (figuur 8.2). In beide gevallen neemt het aandeel kinderen dat de rekening zelf moet betalen toe met de leeftijd. Vanaf 14 jaar betalen de meeste kinderen met een prepaid telefoon de kosten zelf. Bij een abonnement betalen op elke leeftijd vaker de ouders de rekening dan het kind.

Wie betaalt jouw telefoonrekening? (bij abonnement)

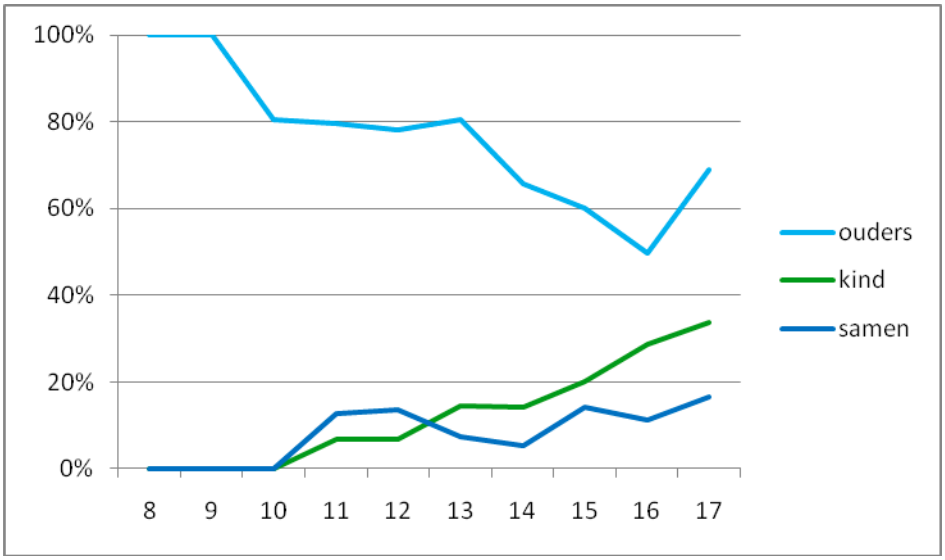

Figuur 8.1 Betalen van kosten abonnement van mobiele telefoon van 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

Wie betaalt jouw telefoonrekening? (bij prepaid)

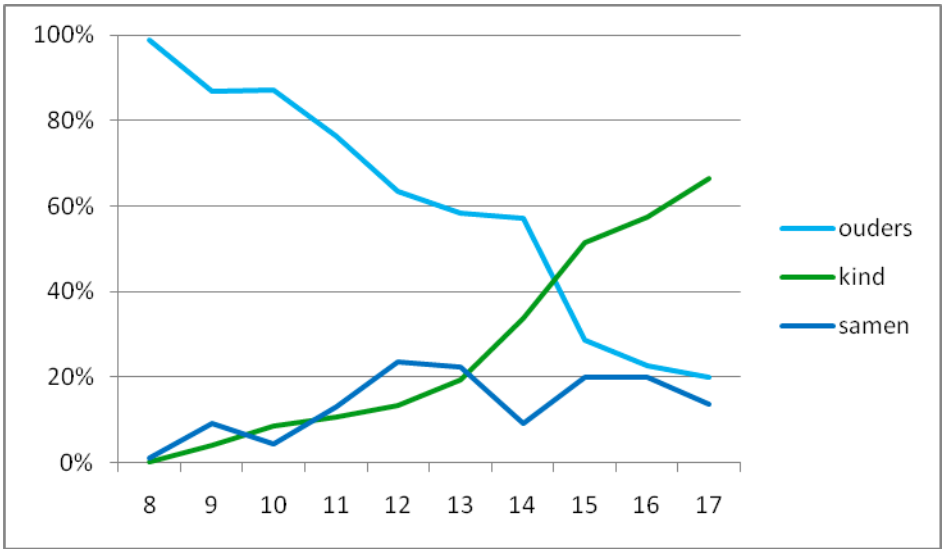

Figuur 8.2 Betaling van kosten van prepaid telefoon van 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

Bij kinderen die een prepaid telefoon hebben worden de kosten ook vaker gedeeld. Bij aanschaf van een nieuw beltegoed kiezen de ouders er bijvoorbeeld voor de helft bij te leggen. Bij een prepaid telefoon moet het kind het doen met het tegoed dat op de kaart staat. Als het dit te snel opmaakt is de consequentie dat het niet meer kan bellen en sms'en. Het is dan een middel om kinderen om te leren gaan met een budget. Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) zou graag zien dat meer kinderen zelf de verantwoordelijkheid voor de kosten van hun mobiel krijgen, om zo te leren omgaan met een budget.[vi]

Dat je met prepaid de kosten kunt beheersen, is terug te zien in het aantal euro's dat de jongeren per maand aan hun mobiele telefoon besteden. Dit is bij een abonnement beduidend hoger dan bij een prepaid telefoon (figuur 8.3). Kinderen met een abonnement gaan veel vaker boven de 20 euro per maand uit dan de kinderen met prepaid. Voor een jongen van 16 was dit onder andere een reden om geen mobiele telefoon meer in bezit te hebben: *"Mijn abonnement is afgelopen en ik had te hoge rekeningen".*
Verder geven kinderen meer geld uit naarmate ze ouder zijn. Van de oudere tieners met een abonnement zegt 4% meer dan 50 euro per maand uit te geven.
Meisjes en scholieren van een lager opleidingsniveau zeggen iets meer geld uit te geven, maar dat verschil is niet erg groot.
Jongeren bij wie thuis een regel geldt over hoeveel ze mogen uitgeven, geven iets minder geld uit dan degenen bij wie er geen afspraak is, maar ook dat verschil is niet erg groot.

Hoeveel geld geef je ongeveer per maand uit aan je mobiele telefoon?

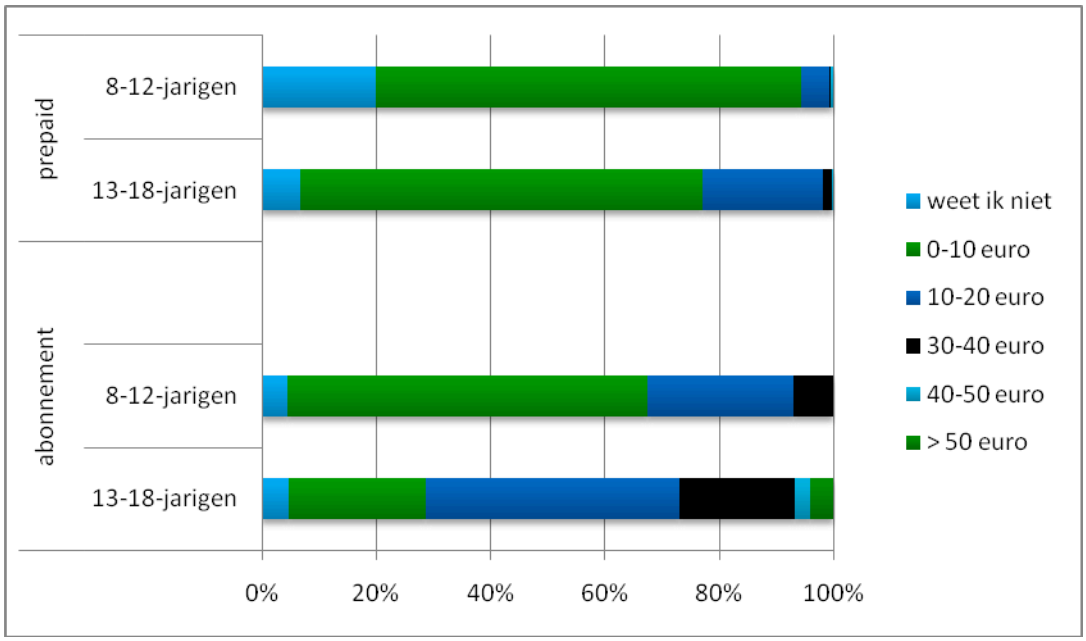

Figuur 8.3 Uitgaven aan mobiele telefoon per maand (abonnement en prepaid) van 8-18-jarigen.
Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

9. Ongewenste abonnementen

Veel mensen zijn reclames voor ringtones of achtergrondjes voor op de mobiel een doorn in het oog. Die schreeuwerige reclames proberen jongeren over te halen ringtones te downloaden die je naam roepen, of je naam te sms'en om je horoscoop op te vragen dan wel om te zien hoe je baby gaat heten. Op internet wordt bijvoorbeeld om telefoonnummers gevraagd bij het meedoen aan een prijsvraag. Een bijkomend nadeel is dat mensen voor ze het weten aan een abonnement vastzitten. Dit staat vaak in de kleine lettertjes. Volwassenen zien die al snel over het hoofd, laat staan kinderen. Kinderen worden daarnaast aangetrokken door de boodschap dat ze iets gratis krijgen wanneer ze hun nummer invullen. Ze zullen vaak niet doorhebben dat wanneer ze hun nummer ergens invullen ze daarna aan een abonnement vast kunnen zitten, ze denken gewoon iets te krijgen of alleen mee te doen met een prijsvraag.

Reclames voor ringtones, sms-spellen, wallpapers, games, moppen en dergelijke zijn veelal te zien op muziekzenders. Dit zijn zenders waar jongeren graag naar kijken. 71% van de 8-18-jarigen met een mobiele telefoon ziet deze reclames wel eens, en 61% zelfs wekelijks of vaker (figuur 9.1). In totaal zegt één op de vijf jongeren wel eens aan een ongewenst abonnement vast te hebben gezeten. Daarbij is er een sterke relatie met de leeftijd. Van de 8-12-jarigen is dat namelijk maar één op de tien, maar van de 13-18-jarigen wel een kwart. 12% vult zijn mobiele nummer wel eens in op internet. Ook hier geldt dat de jongste tieners dit het minst vaak doen.
Er is geen groot verschil tussen jongens en meisjes, maar wel naar schoolniveau. Vmbo-leerlingen hebben vaker een ongewenst abonnement gehad (30%) dan havo-leerlingen (26%) en vwo-leerlingen (17%). Wat betreft het invullen van het mobiele nummer op internet en het zien van reclames op tv zijn er geen significante verschillen naar geslacht en leeftijd.

Had jij wel eens per ongeluk een abonnement, je nummer ingevuld en sms e.d. reclames gezien?

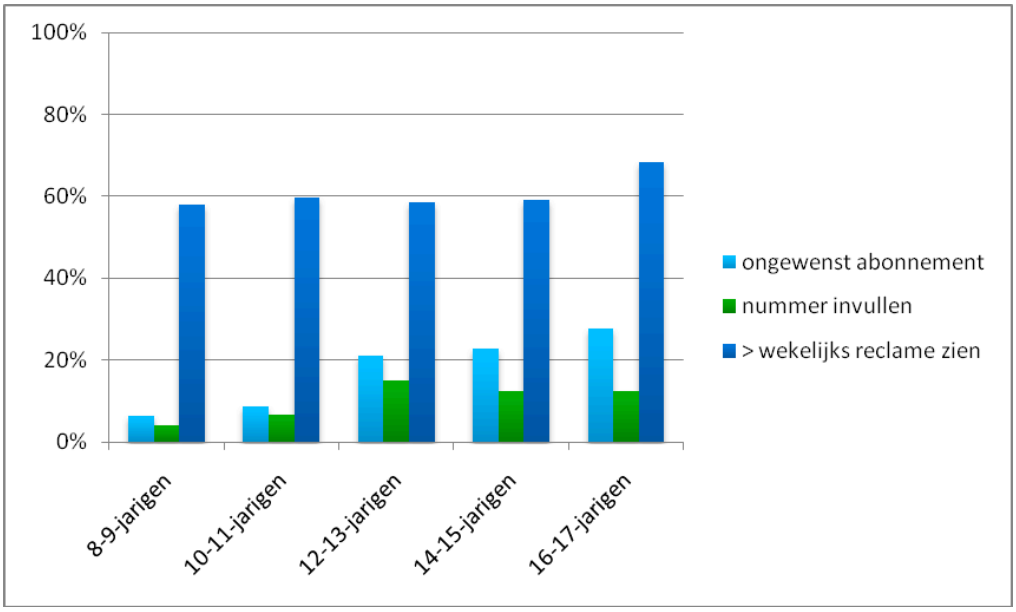

Figuur 9.1 Ongewenste abonnementen, nummers invullen op internet en minimaal wekelijks reclame over ringtones e.d. zien van 8-18-jarigen. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

De frequentie van het zien van reclames op tv hangt samen met het ongewenst vastzitten aan een abonnement. Van degenen die nog nooit een ongewenst abonnement hebben gehad, zegt 22% elke dag reclames te zien. Van degenen die wel een ongewenst abonnement hebben gehad, is dit 34%. Het is aannemelijk dat zij eerder verleid worden om er op in te gaan, doordat zij er meer mee in aanraking komen.

Ook is er een verband tussen het invullen van het mobiele nummer op internet en het hebben van een ongewenst abonnement. Van degenen die zijn nummer wel eens heeft ingevuld op internet, heeft 42% wel eens een ongewenst abonnement gehad. Van degenen die nog nooit hun nummer hebben ingevuld op internet, is dat 17% (het abonnement kunnen deze kinderen ook op een andere manier 'opgedaan' hebben).

Verder is er een verband tussen het hebben van een ongewenst abonnement en de activiteiten uit de groep bestellen. Van degenen die wel eens iets besteld hebben of gestemd hebben, heeft 30% wel eens vastgezeten aan een ongewenst abonnement. Van de jongeren die zeggen zich niet met die activiteiten te hebben ingelaten is dat (alsnog) 17%.
Daarnaast is er samenhang tussen of er thuis een afspraak is over met wíe de jongere mag bellen of sms'en. Van degenen bij wie er zo'n afspraak bestaat, heeft 14% wel eens een ongewenst abonnement gehad. Dat is 22% bij de jongeren zonder afspraak hierover met hun ouders.

Een ongewenst abonnement kan jongeren aardig wat geld kosten. Ruim de helft is er tien euro aan kwijtgeraakt (figuur 9.2). 8% zegt dat ze meer dan 50 euro zijn kwijtgeraakt aan het ongewenste abonnement. Er is tot slot geen verschil in de hoogte van het kwijtgeraakte bedrag naar leeftijd, geslacht of schoolniveau.

Hoeveel euro ben je aan het ongewenste abonnement kwijtgeraakt?

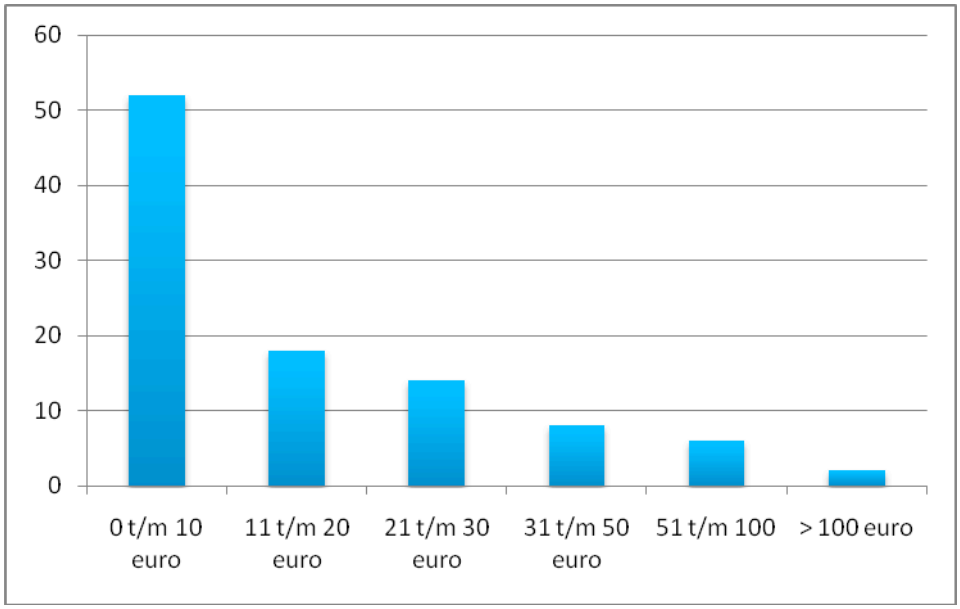

Figuur 9.2 Kosten kwijtgeraakt aan een ongewenst abonnement van 8-18-jarigen met zo'n abonnement. Bron: MKO/Digivaardig & Digibewust/Qrius'09c

10. Samenvatting

- Steeds meer (jonge) kinderen bezitten een mobiele telefoon. Van de 8-jarigen is dat al een kwart en vervolgens loopt het snel op; rond de 12-, 13-jarige leeftijd bezitten nagenoeg alle tieners er een. De jongste kinderen hebben bijna allemaal een prepaid telefoon. Hoe ouder, hoe vaker ze een abonnement hebben.

- Jonge kinderen hebben hun mobiel bijna allemaal voor de veiligheid en om bereikbaar te zijn voor hun ouders. Vrienden bellen en/of sms'en komt tot 12 jaar maar weinig voor. Vanaf die leeftijd neemt dat echter flink toe, vooral het sms'en. Vmbo-leerlingen hebben vaker mobiel contact met hun ouders dan havo- en vwo-leerlingen. Wat betreft contact met vrienden is dat gelijk. Er zijn echter ook jongeren die weinig met hun mobiel en/of sms'en ophebben. Ruim een kwart gebruikt bovendien maar een paar functies en weet niet hoe de rest werkt.

- De mobiele telefoon wordt door de meeste 8-18-jarigen gebruikt voor bellen, sms'en, als horloge, om foto's te maken en om muziek te luisteren. Ook gebruikt tweederde hem als wekker (hoe ouder, hoe vaker). Internet hebben vooral de wat oudere tieners op hun mobiel (een derde van de 16-17-jarigen). Iets bestellen zoals een ringtone of game doen maar heel weinig jongeren. Meisjes sms'en veel vaker dan jongens. Lager opgeleide jongeren zijn relatief vaker bezig met vermaak via hun mobiel (foto's maken, ringtones luisteren e.d.).

- Eén op de vijf jongeren vindt dat je tijdens het eten wel mag bellen of sms'en. Nog minder jongeren vinden dat het in de bioscoop mag. Over het gebruik van de mobiele telefoon in de klas zijn vooral 15-plussers nogal mild. Hoe ouder, hoe minder jongeren vinden dat je op de fiets niet mag bellen of sms'en. Drie op de vijf 8-18-jarigen vinden dat je niet mag bellen of een sms lezen als je met iemand in gesprek bent.

- De helft van de kinderen zegt dat er thuis een regel geldt voor de hoeveelheid geld die ze mogen besteden aan bellen en sms'en. Een minderheid heeft ook nog te maken met andere regels, zoals met wie, hoe lang en hoe vaak je mag bellen, waar je je mobieltje uit moet zetten, waar je wel of geen foto's van mag maken, en afspraken over spelletjes op de mobiel. Leeftijd is daarbij wel belangrijk: hoe ouder, hoe minder vaak een regel geldt. Naarmate het schoolniveau van de tiener hoger is, zijn er minder vaak afspraken over de mobiele telefoon. Hoe ouder, hoe vaker de mobiel 's nachts aan staat én in de buurt is (83% van de 17-jarigen).

- De meeste ouders betalen de gebruikskosten van de mobiele telefoon voor hun kind, vooral als het een abonnement heeft. Jongeren met een abonnement geven maandelijks ook meer geld uit dan jongeren met een prepaid telefoon. Eén op de vijf 8-18-jarigen heeft wel eens een ongewenst abonnement gehad op bijvoorbeeld een sms-dienst. Deze jongeren zien frequenter reclames daarvoor op tv dan degenen zonder ongewenst abonnement en hebben vaker iets besteld zoals een ringtone of gestemd, bijvoorbeeld bij een tv-programma. De helft van de kinderen met zo'n ongewenst abonnement is er meer dan 10 euro door kwijtgeraakt.

Noten

[i] Qrius is een onderzoeksbureau dat zich specifiek op jongeren richt. De enquête is ingevuld door 8-18-jarigen uit hun internetpanel.

[ii] Dijk, L. De Haan, J. & Rijken, S. (2000). *Digitalisering van de leefwereld.* Een onderzoek naar informatie- en communicatietechnologie en sociale ongelijkheid. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

[iii] Wanneer over verschillen in schoolniveaus wordt gesproken, gaat het alleen om de ondervraagde kinderen die op middelbare scholen zitten, dus hoofdzakelijk de 12-18-jarigen. Bij vmbo telt ook mavo mee en bij vwo gaat het ook om atheneum en gymnasium.

[iv] Groepen zijn gevormd naar factoranalyse. Cronbach's α voor de groepen zijn voor praktisch gebruik ,80 voor vermaak ,82 voor bestellen ,87 en voor internet ,90

[v] Zie: http://www.computeridee.nl/nieuws.jsp?id=2519262

[vi] Zie: http://www.nibud.nl/over-het-nibud/actueel/nieuws/nieuws/artikel/nibud-geeft-ouders-onvoldoende-voor-financiele-opvoeding-1.html